

Visietekst project 'Tralies uit de weg'ⁱ korte versie

GEVANGENEN BEVRIJDEN. EEN BIJZONDERE ROEPING VAN DE GELOVIGE GEMEENSCHAP

Opsluiting in de gevangenis... een diep ingrijpend gebeuren

Opsluiting in de gevangenis is voor de betrokkene en zijn omgeving een ingrijpend gebeuren waaraan de samenleving doorgaans weinig aandacht besteedt. De gedetineerde wordt letterlijk uit de gemeenschap gebannen en moreel verworpen. Gevangenen hebben allen één kenmerk gemeen. Het zijn personen die de bekwaamheid misten om op een bepaald moment de goede keuzes te maken. Het is belangrijk dat daders de kans krijgen om *zich te bezinnen over hun daad*. De -soms lange- afzondering zonder zinvolle invulling doet hun slaagkansen drastisch afnemen. Vele gevangenen beleven hun terugkeer in de maatschappij als een straf na de straf. De samenleving en de slachtoffers hebben er alle baat bij dat daders tijdens hun straf mogelijkheid krijgen om te werken aan positieve veranderingen in hun leven.

Gevangenispastoraal...of hoe de Kerk probeert wat licht te brengen in de duisternis

De gevangenispastores betreuren dat de kerkgemeenschappen zich onvoldoende inlaten met het lot van gevangenen. Zij willen een bescheiden bijdrage leveren om gedetineerden nabij te zijn. Dit door hen te stimuleren in het werken aan hun mens-zijn en te ondersteunen in een wijze van 'geloven' die de werkelijkheid doet zien en tegelijk een beeld geeft hoe anders die werkelijkheid kan en moet worden. Zij willen gedetineerden aanzetten om op zoek te gaan naar de schat in een vaak ruwe en onbewerkte akker. Zij zoeken hiervoor naar een nauwere samenwerking met gelovigen buiten de muren. De gelovige gemeenschap is deze verbondenheid verschuldigd tegenover haar eigen evangelische oproep om gevangenen niet in de steek te laten.

De gelovige gemeenschap en gedetineerden...een verbondenheid in wederkerigheid

De Kerk als levende gemeenschap van Christus heeft als taak de gemeenschap met gevangenen niet te verbreken. Christus roept op om hen die verworpen werden in barmhartigheid te ontvangen. Een houding van barmhartigheid betekent licht willen zien in de ogen van een gestrafte en in het spoor van Jezus, een 'nieuw begin' mogelijk maken. In deze context, waar schade en schande, schuld en gebrokenheid niet verborgen zijn, kan het evangelie een ongekennde zeggingskracht krijgen. In de gevangenis krijgt de navolging van Jezus, die een grote liefde heeft betoond voor zondaars, hoeren en tollenaars, een heel zichtbaar gelaat. Gevangenen kunnen we alleen maar ontmoeten als we uit de duivelskring van angst, afkeer en verguizing treden ter willen van een persoonlijke ontmoeting met 'één van de minsten', een concrete mens in nood en isolement.

Gezinspastoraal...mensen raken in hun zoekend mens-zijn

De diensten gezinspastoraal willen op die plaatsen aanwezig zijn waar mensen willen werken aan de kwaliteit van hun relatie vanuit een christelijk perspectief. Deze opdracht beperkt zich niet tot situaties waarbij mensen gelukkig gehuwd zijn en een stabiel gezinsleven leiden. Bij vele gedetineerden valt een grote nood aan ondersteuning waar te nemen om zinvolle relaties uit te bouwen en op een zin-gevende wijze in het leven te staan. Wanneer de gezinspastoraal Jezus tot voorbeeld wil nemen, is het zinvol om nu en dan ook eens naar de rand te gaan.

WAT betekent dit concreet naar het gevangenisgebeuren?

De gezinspastoraal: werk maken van verbondenheid.

De gelovige kan een bruggenbouwer zijn waardoor gevangenis en samenleving méér op elkaar betrokken geraken en de kloof misschien een beetje smaller wordt. De gezinspastoraal beschouwt het als een uitdaging om samen met de Vlaamse gevangenispastores en andere christelijke diensten en verenigingen hierover na te denken.

De gezinspastoraal: 'helen' wat 'gebroken' is.

Een christelijke wijze van handelen dient altijd verlossend van aard te zijn. De christen is geroepen tot een houding van genade, barmhartigheid en bevrijding uit onvermogen, schuld en de macht van het kwaad waardoor mensen de kans krijgen om terug 'nieuw' te worden. De gezinspastoraal heeft als taak mensen te 'raken' in hun zoekend mens-zijn met een boodschap die 'te leven geeft' en bevrijdt uit innerlijke gevangenschap.

De gezinspastoraal: Gods liefde tastbaar maken.

Een gevangene, wiens familie in de parochie goed werd geholpen, zei eens tegen een Vlaamse gevangenispastor: "Als zulke mensen bestaan, dan moet God ook bestaan". Ook gezinspastoraal kan een steentje bijdragen in het tastbaar maken van Gods liefde door gunstige voorwaarden te scheppen opdat gevangenen en hun naastbestaanden de kans krijgen steeds méér te groeien tot een zin-gevend leven. Dit is een opdracht waartoe elke mens fundamenteel geroepen is.

HOE kan die 'verbondenheid', het 'helen' en die 'tastbare liefde' nu gestalte krijgen?

De gezinspastoraal: Samen zoeken naar zin-geving doorheen ontmoeting en gesprek.

In Brugge werd tijdens het voorjaar 2001 gestart met gemengde gespreksgroepen in het penitentiair complex te Brugge. Het project kent sindsdien een groot succes. Sindsdien werd in verschillende gevangenissen over het Vlaamse land gestart met deze gemengde gespreksgroepen. Deze initiatieven kaderen telkens in een samenwerkingsverband tussen de Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal, de lokale diocesane dienst voor gezinspastoraal en de R.K.-aalmoezeniersdienst van de plaatselijke gevangenis.

Een gespreksgroep bestaat uit een reeks samenkomsten die wekelijks of om de veertien dagen plaatsvinden. De samenkomsten duren elk ongeveer twee uur en vinden 's avonds plaats onder leiding van een pastorale begeleider. De vrijwilligers ontvangen op geregelde tijdstippen de noodzakelijke vorming om zich te verdiepen in dit engagement.

Bedoeling is dat gelovigen samen met gedetineerden in gesprek kunnen treden rond allerlei diepmenselijke thema's. De gespreksgroep beschouwen we als een 'vrijplaats' waar gedetineerden en gelovige vrijwilligers uit de kerkgemeenschap samen kunnen stilstaan bij het eigen mens-zijn. Gevangenispastores getuigen dat de existentiële crisis die een detentie altijd met zich meebrengt, frequent leidt tot het stellen van levens- en geloofsvragen. Het gaat om de betekenis van het leven, gevoelens van verdriet en vreugde, machteloosheid en vrijheid, angst en hoop, kwaad en vergeving,... Gedetineerden dreigen in een existentieel vacuüm terecht te komen en van zichzelf en hun omgeving te vervreemden. Het is dan ook een permanente uitdaging voor de kerkgemeenschap om volop ruimte te bieden zodat op deze vragen kan worden ingegaan. Dit is essentieel voor de

verwerking van misdrijf en detentie. Het project met de gespreksgroepen wil aan deze nood alvast tegemoet komen.

Het project 'tralies uit de weg' in Brugge, Antwerpen en Vlaams Brabant

Een mooie tuin aanleggen en behouden, vereist heel wat. Zeker wanneer je in die tuin nieuwe planten aanbrengt en vruchten wenst te oogsten, moet er heel wat gebeuren. Zaaïen, onkruid wieden, begieten, snoeien, oogsten... Ook bij het uitbouwen van projecten geldt deze tuinwijsheid.

Het project in **Brugge** is hier volop mee bezig. Door deze volgehouden inzet mochten reeds een aantal mooie vruchten geplukt worden. Hierdoor verkreeg het project ook aandacht vanuit de pastorale dienst in het penitentiair landbouwcentrum te Ruiselede. Op vraag werd beslist om in het voorjaar 2003 ook daar van start te gaan. Overleg met de gevangenisdirectie van de gevangenis te leper staat op het programma.

Vanuit een samenwerkingsverband tussen gezinsspastoraal bisdom **Antwerpen** en de katholieke aalmozeniersdienst van de strafinrichting te Merksplas werd beslist ook hier te zaaïen. Heel bewust werd geopteerd om te beginnen bij de doelgroep van de geïnterneerden. Het betreft de meest achtergestelde en vergeten doelgroep binnen het gevangeniswezen. Ook heel veel mentaal zwakke mensen maken er deel van uit. Daarom zal een specifieke aanpak vereist zijn.

Ook in het vicariaat **VI. Brabant** worden de eerste stappen gezet in de uitbouw van het project. Het betreft hier een samenwerkingsverband tussen de stafdienst van het vicariaat en de aalmozeniersdiensten van de drie meest nabijgelegen gevangenissen. Er leeft het verlangen om de gespreksavonden in het voorjaar 2004 uit te bouwen in de gevangenis van Mechelen, Leuven-hulp en Leuven-centraal. Het project werd reeds ruimschoots gesensibiliseerd binnen het vicariaat en mag reeds op de inzet van talrijke vrijwilligers rekenen.

ⁱ Met dank aan Claude Vandevoorde